

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ
БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
ШЕРХАН МҰРТАЗА АТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТАРАЗ УНИВЕРСИТЕТІ**

**6B04101 - «Экономика» білім беру бағдарламасы бойынша
«Кәсіпкерлік», «Халықаралық экономика» пәндерінен
Білім беру бағдарламасы бойынша кешенді емтихан
БАҒДАРЛАМАСЫ**

Тараз 2026 ж

БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ БОЙЫНША КЕШЕНДІ ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ

Кешенді емтихан бағдарламасы төменде көрсетілген нормативтік құжаттар негізінде құрастырылған:

1. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы. (09.01.2026 ж., жаңартылған)
2. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 20 шілдедегі № 2 бұйрығы. (22.04.2025 ж., жаңартылған)
3. «Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 30 қазандағы № 595 бұйрығы. (24.06.2024 ж., жаңартылған)
4. «Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру қызметіне қойылатын біліктілік талаптарын және оларға сәйкестікті растайтын құжаттардың тізбесін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2024 жылғы 5 қаңтардағы № 4 бұйрығы. (16.01.2026 ж., жаңартылған)
5. «Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқытудың кредиттік технологиясы бойынша оқу процесін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2011 жылғы 20 сәуірдегі № 152 бұйрығы. (26.03.2025 ж., жаңартылған)

Құрастырушы: «Экономика және басқару» кафедрасының оқытушылары: А.Ж.Маханова

Кешенді емтихан бағдарламасы күндізгі, күндізгі қысқартылған оқу нысанындағы студенттер үшін арналған.

«Экономика және басқару» кафедрасының мәжілісінде қарастырылды.

№ _____ хаттама _____ ж.

Факультеттің әдістемелік бюросында мақұлданған.

(№ _____ хаттама « _____ » _____ 20 _____ ж.)

Шерхан Мұртаза атындағы ХТУ оқу-әдістемелік кеңесінде бекітілді.

№3 хаттама «22» 01 2026 ж.

Тіркеу № _____

«Кәсіпкерлік»

Экономикада кәсіпкерлікті әлеуметтік-экономикалық дамуды жеделдету факторы ретінде қарастыру керек. Кәсіпкерлердің ынта-ықыластары, тәуекелдіктері, білімдері мен қабілеттері барлық экономикалық ресурстарды тиімді пайдалануға, экономикалық өсуді ынталандырады. Кәсіпкерлік ойдың қалыптасуы кәсіби мамандарды дайындаудың қажетті шарттарының бірі болып табылады.

Аталған пәнді оқып болғаннан кейін студенттер мынаны білуі керек:

- кәсіпкерліктің теориялық негізі бойынша білімдері болуы керек;
- кәсіпкерлік қызметі бойынша ұйымдастыру мен қызмет етуі дұрыс, нақты шешімдерді қабылдай алуы керек;
- бизнесті басқарудың әртүрлі әдістері мен тәсілдерін қолдануды меңгеру керек.

Кәсіпкерлік – қызмет саласының дамуы мен таралуы үшін жағдайларды жасау, табыс алу мақсатында өз жауапкершілігімен және тәуекелімен жеке тұлғалармен және ұжымдармен шаруашылық саласында жүзеге асырылатын өз бетінше, ынталы қызмет.

«Кәсіпкерлік» курсын зерттеу объектісі болып кәсіпкерлік теориясы мен тәжірибесін қосатын кәсіпкерлік қызметті ұйымдастыру үрдісі табылады. «Кәсіпкерлік» пәні «Экономика» мамандығы бойынша білікті кадрларды дайындауда профильді пән болып табылады.

Курстың мақсаты болып бәсекелік жағдайларда студенттерге кәсіпкерлік қызметтерді ұйымдастырудың теориялық негіздері мен тәжірибиелік әдістері туралы білім беру.

Курстың міндеттері:

- кәсіпкерліктің теориялық негіздерін қарастыру;
- кәсіпкерлік қызметті ұйымдастыру үрдісін зерттеу және оның тиімділігін бағалау;
- кәсіпкерліктің дамуын мемлекеттік қолдау аспектілерімен таныстыру.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

1 Кәсіпкерлік пәнінің мазмұны

Кәсіпкерлік – қызмет саласының дамуы мен таралуы үшін -жағдайларды жасау, табыс алу мақсатында өз жауапкершілігі мен және өз тәуекелімен жеке тұлғалармен және ұжымдармен шаруашылық саласында жүзеге асырылатын өз бетінше, ынталы қызмет.

«Кәсіпкерлік» пәнін зерттеу объектісі болып кәсіпкерлік теориясы мен тәжірибесін қосатын кәсіпкерлік қызметті ұйымдастыру үрдісі табылады.

2 Кәсіпкерлік: түсінігі, оның негізгі түрлері және ұйымдастырушылық нысандары

Кәсіпкерліктің мәні. «Бизнес» және «кәсіпкерлік» түсінікте-ріндегі айырмашылықтар. Кәсіпкерліктің экономикадағы орны. Кәсіпкерліктің мақсаты мен міндеттері. Кәсіпкерлік қызметтің субъектілері, олардың құқықтары мен міндеттері.

Кәсіпкерліктің негізгі түрлері мен салалары.

Кәсіпкерліктің негізгі ұйымдастырушылық нысандары - жеке және ұжымдық. Жеке кәсіпкерлік - азаматтардың немесе бір жанұяның кәсіпкерлік түрі. Жеке кәсіпкерліктің артықшылықтары мен кемшіліктері.

Ұжымдық кәсіпкерліктің негізгі нысандары: ұйымдастырушылық-құқықтық және ұйымдастырушылық-экономикалық.

3 Кәсіпкерлік қызметті жоспарлау

Кәсіпкерлік қызметті жоспарлау үрдісі: мәні және оны жүзеге асыру сатылары. Кәсіпкерлік қызметті жоспарлау үрдісінің ұйымдастырушылық факторлары.

Кәсіпкерлік қызметті жоспарлау түрлері.

Бизнес-жоспар - кәсіпкерлік жобаларды жүзеге асыру жоспары. Бизнес-жоспарды құру әдістемесі және жасап шығарылуы.

4 Кәсіпкерлік қызметті қаржыландыру.

Кәсіпорынның қаржылық ортасы. Кәсіпкерлік қызметті қаржыландыру кездері. Кәсіпкерлік келісімдерді несиелеу. Лизингтің операциялар. Кәсіпкерліктегі факторинг. Кәсіпкердің ұйымындағы қаржылық ресурстарды жоспарлау.

5 Кәсіпкерлік ұйымдарды кадрлық қамтамасыз ету

Кадрлық қамтамасыз етудің мәні. Потенциалды еңбек ұжымына қойылатын талаптарды қалыптастыру. Жаңа персоналды іздеу каналдары және оны таңдау әдістері. Еңбек келісім-шартына қол қою. Кәсіпкерлік қызметте еңбек ресурстарын жоспарлау. Жұмысшылардың қызметін бағалауды өткізу әдістері.

6 Кәсіпкерлердің шаруашылық серіктестерімен келісімдік қатынастары.

Кәсіпкерлік келісімдер және оның түрлері. Келісімшарт - кәсіпкерлік (коммерциялық) келісімдерді өткізудің негізгі құжаты. Келісімшарттың негізгі нысандары және олардың мазмұны. Са-тып алу-сату келісімшартына қойылатын негізгі талаптар. Келісім-шарттың негізгі тарауларының сипаттамасы.

7 Кәсіпкерлік мәдениет

Кәсіпкерлік мәдениеттің мәні мен мағынасы. Кәсіпкерлік ұйымдардың мәдениеті. Іскерлік және кәсіби этика. Іскерлік қатынастар - кәсіпкерлік мәдениеттің маңызды бөлігі. Бизнесменнің негізгі ерекшеліктері.

8 Кәсіпкерлік құпия және оны қорғау әдістері.

Кәсіпкерлік құпияның мәні. Кәсіпкерлік құпияның түрлері: өнеркәсіптік, ғылыми-техникалық, технологиялық, коммерциялық. Кәсіпкерлік құпияны құрайтын мәліметтердің құрамы мен көлемі. Кәсіпкерлік құпияға кірмейтін мәліметтер жиынтығы. Кәсіпкерлік құпияның шекаралары. Коммерциялық құпия жарияланған жағдайдағы кәсіпорынның шығындары. Коммерциялық құпияға кіретін мәліметтерді анықтау бойынша ұсыныстар. Кәсіпкерлік құпияны қорғау бойынша шаралар жүйесі. Құпияның жарияла-рууна әсер ету шаралары.

9 Кәсіпкерлік қызметтегі тәуекелдер

Кәсіпкерлік (шаруашылық) тәуекелдің мәні. Тәуекелдер мен жоғалатулардың түрлері, олардың жіктелуі. Тәуекелді тудыратын факторлар.

Тәуекелді бағалау әдістері: статистикалық, эксперттік, есептеу талдаулық. Тәуекелді басқару үрдісі мен әдістері.

10 Кәсіпкерлік қызметтің инфрақұрылымы.

Кәсіпкерлік инфрақұрылымның мәні мен ерекшеліктері. Шағын бизнес орталықтарының кәсіпкерлік инфрақұрылымының институты ретінде қалыптасуы мен құрылуы. Шағын кәсіпкерлікке ақпараттық қызмет көрсетуді қамтамасыз ету. Кәсіпкерлік субъектілеріне кеңес берушілік, заңды және коммуникативтік қызмет көрсету. Кәсіпкерлік кадрларды дайындау және шағын бизнестің оқу-кеңес берушілік орталықтарының дамуы.

11 Кәсіпкерлік қызмет субъектілерінің жауапкершілігі

Кәсіпкерлер жауапкершілігінің мәні мен түрлері. Кәсіпкерлер жауапкершілігінің пайда болу шарттары. Кәсіпкерлердің қылмыстық жауапкершілігі. Кәсіпкерлердің әкімшілік жауапкершілігі. Кәсіпкерлермен өз міндеттемелерінің орындалуын қамтамасыз ету әдістері.

12 Кәсіпкерлік қызметтің тиімділігін талдау мен бағалау.

Экономикалық талдаудың негізгі мақсаттары мен міндеттері. Өнідіріс шығындарын талдау. Өткізу нарығында өнімдерді талдау. Кәсіпкерлік қызметте бәсекелік табысты талдау. Қызмет қорытындыларын талдау - активтердің табыстылығы мен айналымдылығын талдау, төлем қабілеттілікті және өтімділікті талдау кәсіпорынның кәсіпкерлік қызметін бағалау. Кәсіпкерлік қызмет тиімділігінің әдістемесі.

13 Кәсіпкерлік қызметті тоқтату.

Кәсіпкерлік қызметті тоқтатуға әсер ететін себептер, жағдайлар мен факторлар. Кәсіпкерлік ұйымдардың қайта құрылуы Кәсіпкерлік ұйымдардың жойылуы. Кәсіпкерлік ұйымдардың тұрақсыздығы (банкроттығы).

Ұсынылатын әдебиеттер тізімі

1. Предпринимательство. Учебник/под ред. М.Г. Лапусты. - М.: ИНФРА - 2016.
2. Әубәкірова, Ж. Аймақтық экономика [Мәтін]: Оқу құралы / Ж. Әубәкірова, Ж. Құдабаева.- Алматы: Қазақ университеті, 2016.- 162 б.
3. Мұхтарова, Қ.С.Аймақтық экономиканы басқару [Мәтін]: Оқу құралы / Қ.С. Мұхтарова, Г.С. Смағұлова.- Алматы: Қазақ университеті, 2016.- 149б.
4. Әубәкірова, Ж.Аймақтық экономика [Мәтін]: Оқу құралы/Ж.Әубәкірова, Ж.Құдабаева.- Алматы: Қазақ университеті, 2018.- 162 б.
5. Нурланова, Н.К. Методические основы и практика оценки потенциала инновационного развития регионов Казахстана [Текст]: Научный / Н.К. Нурланова, А.А. Киреева.- Алматы: Институт экономики КН МОН РК, 2018.- 108с.
6. Шейнин Э.Я. Предпринимательство и бизнес. - Ростов-на-дону, Феникс, 2019
7. Шапшанбай, А.С. Стратегическое планирование развития предприятия [Текст] = Магистрский диссертация: Научный/А.С. Шапшанбай.- Тараз, 2016.- 109с.
8. Рамазанов, А.Управление собственностью [Текст]: Учебное пособие/А Рамазанов.- Астана: Фолиант, 2018.- 224с.
9. Б.Болатбекұлы, Оценка возможностей и перспектив инновационного развития предприятий[Текст]=Магистрлік диссертация: ғылыми/Б. Болатбекұлы.-Тараз, 2017.- 82с.

«Халықаралық экономика»

«Халықаралық экономика» курсының оқыту мақсаты, студенттердің халықаралық экономика саласындағы теориялық білімдерді игеріп, тәжірибелік мәселелерді сараптау дағдыларын қалыптастыру болып табылады. Бұл пән бойынша алған білімдер қазіргі халықаралық экономикалық өмірде болып жатқан оқиғаларды, құбылыстарды және үдерістерді кәсіби талдауға, олардың елдің экономикасына, оның салалары мен кәсіпорындарына тигізетін әсерін бағалауға мүмкіндік береді.

«Халықаралық экономика» зерттеу пәні салыстырмалы тәуелсіз және экономикалық теорияның басқа құрамдас бөліктерінің зерттеу объектілерінен ерекшеленеді. Ол ұлттық экономикалардың өзара іс- қимыл ететін жүйесі, елдер арасындағы экономикалық байланыстарды мемлекеттік және халықаралық реттеу әдістері мен мақсаттары болып табылады.

Халықаралық экономикада пайдаланатын модельдік және категориялық аппарат «Микроэкономика» және «Макроэкономика» пәндерінің талдау әдістерінің талдау әдістеріне мен категорияларына сәйкес келеді.

Халықаралық экономикалық қатынастар шеңберінде халықаралық экономика теориясы экономикалық ғылымның ерекше буыны ретінде дамуына және білімдердің жүйеленуіне қарай қалыптасқан. Халықаралық экономика теориясының негіздері экономикалық ғылымның классиктердің еңбектерінде шоғырланған –А.Смит, Д.Рикардо, Дж.Милль, А.Маршаллдың. Одан ерте кезеңде -16-18 ғғ. Меркантилизм мектебі төңірегінде халықаралық сауда мен елдің төлем балансына бірінші рет көзқарастар пайымдалған.

Халықаралық экономиканың белсенді дамуы 20 ғ. Екінші жартысында халықаралық экономикалық қызмет сферасында шапшаң өсу және кеңею барысында орын тапқан. 20 ғ. Бойында Э. Хекшер мен Б. Олин, Ф. Эджуорт, Г. Хаберлер, Д. Мид, Дж.М. Кейнс, В. Леонтьев, П.Кругман, Р.Вернон, М.Портер, П.Самуэльсон, С.Линдер, Б.Баласса, Р.Манделл т.б. заманауи халықаралық экономика теориясының мазмұнын құрастырған тұжырымдамалары мен теориялары дүниеге келген.

«Халықаралық экономика» пәні тауарлар мен қызметтер, капиталдар, жұмыс күші, технологиялар және валюталардың халықаралық айырбас аясында әр түрлі мемлекеттік меншіктегі экономикалық субъектілер іс- қимылын зерттейді.

Қазіргі кезде шаруашылық өмірдің интернационализациялау және жаһанданудың ықпалымен бұл теория экономикалық ғылым жүйесінде жетекші пәнге айналды. Халықаралық экономиканың заңдарын білмейінше елдің тиімді макроэкономикалық саясатын жасау, кәсіпорындармен фирмалардың сыртқы экономикалық іс- әрекетінің ұйымдастыру спецификасын ұғыну, олардың сыртқы экономикалық байланыстарын басқару аясында дұрыс шешімдерді қабылдау мүмкін емес.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

Тақырып 1. Кіріспе: халықаралық экономиканың пәні, мазмұны және құрылымы.

«Халықаралық экономика» курсының пәні және құрылымы. Халықаралық экономиканың объектері мен субъектері. «Халықаралық экономика», «Халықаралық экономикалық қатынастар» және «Әлемдік экономика» терминінің өзара қатынасы.

Заманауи халықаралық экономиканың негізгі сипаттары. Ұлттық экономиканы дамытуға ашықтық қағидасы.

Халықаралық экономиканың құрылымы. Халықаралық еңбек бөлінісі. Халықаралық экономикалық қатынастардың нақты формалары. Халықаралық экономиканы реттеу. Халықаралық микро және макроэкономика.

Тақырып 2. Халықаралық сауданың классикалық және неоклассикалық теориялары.

Халықаралық сауданың классикалық теорияларының негізгі алғышарттары. Меркантилисттік теориясы. А.Смиттің абсолюттік артықшылықтар үлгісі, оның шектеулігі.

Д. Рикардоның салыстырмалы артықшылықтар үлгісі. Бірнеше тауарлармен сауда жасау барысында салыстырмалы артықшылықтар теориясын қолдану. Халықаралық сауда кезіндегі бағалар ара- қатынасы.

Ерекше факторлар және табыстарды бөлу. Ерекше факторлар моделіндегі халықаралық сауда. Табыстарды бөлу және саудадан түскен пайда.

Ресурстар және Хекшер- Олин сауда үлгісі. Өндіріс факторларының ара- қатынас теорияларының мәні. Өндірістік факторлармен абсолютті және салыстырмалы түрде қамтамасыз етілуі. Өртүрлі өндіріс факторлары иелерінің халықаралық саудадан ұтысы. Өндіріс

факторларының ара- қатынас теориясындағы табысты бөлу. Өндіріс факторларының ара- қатынас теориясының эмпирикалық тексеруі. Леонтьев парадоксы және оның түсініктемесі.

Хекшер -Олин –Самуэльсон теориясы. Столпер –Самуэльсон теориясы. Рыбчинский теоремасының «Голланд аруы».

Тақырып 3. Халықаралық сауданың стандарттық моделі және табыстарды бөлуге тигізетін әсері.

Халықаралық сауданың стандарттық моделі: мәні және негізгі сипаты. Өндірушілер мен тұтынушылардың мінез- құлқы.

Сауданың болмау жағдайындағы баланс. Сауда жағдайындағы баланс. Халықаралық саудадан түсетін ұтыс. Шағын және үлкен елдердің арасындағы сауда.

Экономикалық өсу: типтері және олардың халықаралық саудадағы тигізетін әсері. Теңдестірілмеген өсу: импорттық ауытқымадағы және экспорттық ауытқымадағы экономикалық өсудің мәселесі.

Табыстарды халықаралық бөлу. Табыстарды ел ішіндегі бөлу. Табыстарды халықаралық қайта бөлу.

Тақырып 4. Халықаралық сауданың баламалы теориялары.

Өндіріс ауқымы негізіндегі үнемдеу, және нарық құрылымы. Жетілдірілмеген бәсеке теориясы: монополия, монополистік бәсеке.

Масштаб әсері және халықаралық сауда. Сыртқы факторлар негізіндегі масштаб. Масштабтың ішкі әсері.

Ішкі- салалық халықаралық сауданың теориясы. Сала- аралық және ішкі- салалық сауда түрлері: негізгі айырмашылықтары. Ішкі- салалық сауданың үлгісі.

Р. Вернонның теориясы: халықаралық саудадағы тауардың өмірлік циклі. М. Портердің бәсекеге артықшылықтар теориясы.

Тақырып 5. Сыртқы сауда саясаты және оның құралдары.

Еркін сауда және протекционизм. Протекционизм формалары. Сауда саясатының құралдары. Тұтынушы мен өндірушінің артығы. Сауда саясатының сипаты. ДСҰ- ның халықаралық сауданы реттеудегі рөлі мен негізгі қағидалары.

Халықаралық сауданы реттеудің тарифтік әдістері. Кеден тарифын анықтау. Кеден баждары, олардың функциялары және классификациясы. Тауардың кедендік құны. Тарифтік эскалация және оның мәні. Тарифтердің экономикалық рөлі: тарифтерді енгізу әсерлері. Тарифтерге қатысты жақтаушы және қарсы дәлелдер.

Халықаралық сауданың тарифтік емес тосқауылдары. Халықаралық сауданың сандық шектеулері: үлестеу, лицензиялау, экспортты «ерікті түрде» шектеу. Сыртқы сауда саясатының қаржылық әдістері. Субсидиялар: ішкі және экспорттық. Экспорттық несиелендіру. Демпинг және оның түрлері. Демпингке қарсы шаралар протекционизм саясат құралы ретінде.

Тақырып 6. Капиталдың халықаралық қозғалысы.

Капиталдың халықаралық орын ауыстыруы: ұғымы, себептері, салдары. Капиталдың халықаралық қозғалысының заманауи масштабы мен динамикасы. Капиталдың халықаралық қозғалысының формалары. Кәсіпкерлік және қарыз капиталының халықаралық орын ауыстыруы.

Тікелей және портфельдік инвестициялар. Тікелей инвестициялардың себептері және құрамы. Тікелей инвестициялардың мемлекеттік қолдауы. Қазақстандағы тікелей шетелдік инвестициялары. Портфельдік инвестициялар салудың себептері мен түрлері. Қазіргі заман жағдайындағы портфельдік инвестициялардың рөлі.

Халықаралық несие алу және несие беру. Қарыз капиталдың халықаралық қозғалысы. Қазақстандық банктердің қарыз капиталын сыртқы қарыз түрінде алуы.

Тақырып 7. Жұмыс күшінің халықаралық мобильдігі.

Жұмыс күшінің халықаралық миграциясының мәні. Иммиграция. Эмиграция. Реэмиграция. Миграциялық сальдо. «Ғұламалар жылыстауы». Жұмыс күшінің халықаралық мобильдігінің ауқымы және бағыттары. Қазақстандағы жұмыс күшінің сыртқы миграциясының процестері. Миграцияның экономикалық әсерлері.

Жұмыс күшінің халықаралық миграциясын мемлекеттік реттеу: миграцияны бақылау механизмі. Эмиграцияны мен иммиграцияны реттеу. Реэмиграцияны ынталандыру. Халықаралық ұйымдарының жұмыс күшінің мобильдігін реттеудегі маңызы.

Тақырып 8. Халықаралық экономикалық интеграция.

Экономикалық интеграцияның түрлері. Экономикалық интеграцияның алғышарттары мен мақсаттары. Интеграциялық бірлестіктік типтері. Мемлекеттердің сауда- экономикалық одақтарына

кіруінің экономикалық салдары. Интеграцияның статикалық және динамикалық әсерлері. Сауданы құру әсері. Сауданың ауытқуы әсері. Кедендік одақтың теориясындағы «екінші үздіктің» қағидасы.

Аймақтық интеграциялық топтары: Еуропалық Одақ, NAFTA, ASEAN, MERCOSUR және Латын Америкалық интеграция қауымдастығы.

Беларусь, Қазақстан және Ресейдің Кедендік Одақ пен Біртұтас экономикалық кеңістігі.

ТМД және ЕурАзЭК- ін құрылуы және құрылымы. ТМД және ЕурАзЭК- ін мақсаттары мен міндеттері.

Тақырып 9. Ұлттық табыс және төлем балансы.

Төлем балансының құрылымы. Мемлекеттің төлем балансын құрудағы принципі. Төлем балансын құрудың принциптері: екі жақты көрініс операциясы. Төлем балансы операцияларының сыныптамаcы.

Төлем балансын есептеу құрамдары. Ағымдағы есеп операциясы. Сауда балансы және қызметтер мен тауарлардың балансы. Кіріс және ағымдағы трансферттер. Капитал және қаржы құралдарымен есеп операциясы. Төлем балансының есеп байланысы. Ресми валюталық резервтер және олардың төлем балансты қаржыландырудағы рөлі.

Тақырып 10. Халықаралық валюта жүйесі.

Халықаралық валюта жүйесінің ұғымы және негізгі элементтері. Заманауи халықаралық экономикасында валюта және қаржы қатынастарының өзара валюта жүйесі және әлемдік валюта жүйесі.

Әлемдік валюта жүйесінің эволюциясы. Алтын стандарт. Алтын- валюталық стандарт. Генуя конференциясы. Алтын девиздік стандарт. Бреттон- Вудс жүйесі. Ямайка валюта жүйесі. Өзгермелі валюта бағамдарының жүйесі. Қазіргі кездегі әлемдік валюта жүйесі. Еуропалық валюта жүйесі. Халықаралық валюта- қаржылық қатынастарын реттеудегі халықаралық қаржы институттардың рөлі.

Тақырып 11. Айырбас бағамы және шетелдік валюталық нарықтар.

Валюталық бағам: түсінігі және түрлері. Валюталық бағамға әсер ететін факторлар. Ұлттық және халықаралық валюталық нарық. Валютаны нарықтық және мемлекеттік реттеу.

Тепе- тең валюталық бағам. Шетел валютасына сұраныс пен ұсыныс. Шет ел валютасының құнының өзгеруі. Валюталық бағамға бағаның тәуелділігі. Шетел валютасының сұраныс пен ұсынысқа икемділігі.

Тақырып 12. Ұзақ мерзімдегі бағалардың деңгейлері мен айырбас бағамдары.

Халықаралық сауда шарттарының мәні мен оның өлшемі. Сауда шарты индексінің мемлекеттің әл ауқатына әсері. Халықаралық сауда шарттарының нашарлануы мен жетілдірілуі. Сауда шарты жағдайындағы қысқа және ұзақ мерзім кезеңдеріндегі өзгерістердің себептері.

Факторлар арақатынасы, айырбас курсының шамасы, инфляцияның халықаралық сауда шартына әсері. Халықаралық сауданың шарты бойынша инфляция мен айырбас бағам факторларының әсері. Әлемдік табыс деңгейі, мемлекет шеңберіндегі еңбек өнімділігі және технология дамуына байланысты халықаралық сауда шартының өзгеруі.

Сауданың шарты өзгерісінің салдары. Сауда жағдайында ұзақ мерзімді нашарлауына, қысқа мерзімді толқулардың ықпалы.

Тақырып 13. Қаржылық жаһандану: мүмкіндіктер мен дағдарыс.

Халықаралық капитал нарығы және сауда табысы. Сауда табысының үш типі. Тәуекелді ұнатпаушылық. Өртараптандыру қоржыны халықаралық сауданың активі ретінде. Халықаралық активтің мәзірі: өз капиталымен салыстырғанда қарыз болуы.

Халықаралық банктік іс және халықаралық нарық капиталы. Халықаралық нарық капиталы құрылымы. Оффшорлық банктік іс және оффшорлық валюта арбитражы. Көлеңкелі банктік жүйе.

Банктік іс және қаржылық сынық. Банктің жетілдірілмеген мәселесі. Мемлекеттің қаржылық тұрақсыздыққа қарсы қорғанысы.

Халықаралық банк ісін реттеуге шақыру. Қаржылық триллама. Халықаралық реттеу кооперациясы.

Халықаралық қаржы нарығындағы салым капиталы және тәуекелділік. Халықаралық өртараптандыру қоржынының деңгейі. Сауданың мерзімталық деңгейі. Шетелдік биржа нарығының тиімділігі.

ҰСЫНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Мировая экономика и международные экономические отношения. Ч.1 : учебно-методическое пособие в 2-х частях / Ю. В. Слива-Щерба. — Симферополь : Университет экономики и управления, 2018. — 128 с. — ISBN 2227-8397. — Текст : электронный // Электронно-библиотечная система IPR BOOKS : [сайт]. — URL: <http://www.iprbookshop.ru/83932.html>
2. Слива-Щерба, Ю. В. Мировая экономика и международные экономические отношения. Ч.2 : учебно-методическое пособие в 2-х частях / Ю. В. Слива-Щерба. — Симферополь : Университет экономики и управления, 2018. — 128 с. — ISBN 2227-8397. — Текст : электронный // Электронно-библиотечная система IPR BOOKS : [сайт]. — URL: <http://www.iprbookshop.ru/83933.html>
3. Классики и современники международной экономики. Образцы англоязычного академического текста : хрестоматия / составители Г. Г. Ляскин. — Новосибирск : Новосибирский государственный университет экономики и управления «НИНХ», 2018. — 364 с. — ISBN 978-5-7014-0890-4. — Текст : электронный // Электронно-библиотечная система IPR BOOKS : [сайт]. — URL: <http://www.iprbookshop.ru/87117.html>
4. Международная экономика: Учебное пособие. под ред. д.э.н. Кенжебаевой З.С.- Алматы: Экономика, 2016.- 208 с.